

УДК 343.232-048.44:343.22](477:438)

КЛАСИФІКАЦІЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА ЗА ОЗНАКАМИ СУБ'ЄКТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

В. Лутчин

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: Lvimg94@gmail.com*

Досліджено ознаки суб'єкта кримінального правопорушення у кримінальному праві України та Республіки Польща, проведено їх порівняльний аналіз. За відповідними ознаками класифіковано кримінальні правопорушення на групи і підгрупи. Розглянуто також частково проблематику інституту кримінальної відповідальності колективного суб'єкта у кримінальному законодавстві Республіки Польща. Оскільки це питання в кримінально-правій доктрині Республіки Польщі є доволі дискусійним, бо з ознак суб'єкта кримінального правопорушення, які закріплені у чинному Кримінальному кодексі Республіки Польща, випливає, що ним може бути лише фізична особа. Проте паралельно з кримінальним законом Республіки Польща діє Закон Республіки Польща «Про відповідальність колективних суб'єктів за заборонені діяння під страхом покарання» від 22 жовтня 2002 року, який запровадив інститут колективного суб'єкта, котрим охоплено і юридичну особу. Відповідне наукове дослідження в межах правових систем двох держав, дало можливість розглянути ці питання з погляду різних доктринальних і законодавчих концепцій.

Ключові слова: загальний суб'єкт, спеціальний суб'єкт, колективний суб'єкт, фізична особа.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2019.69.144>

Постановка проблеми. Класифікації кримінальних правопорушень за ознаками суб'єкта кримінального правопорушення науковці не приділяли достатньої уваги як в Україні, так і Республіці Польща. Порівняльний аналіз цієї проблематики взагалі не проводили. Тому відповідне наукове дослідження в межах правових систем двох держав дасть нам можливість систематизувати кримінальні правопорушення за відповідними ознаками як у кримінальному праві України, так і Республіки Польща.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над частковим дослідження цієї проблематики працювали такі науковці, як Л. Гардоцький, А. Грешков'як, С. Ковальські та інші. Однак дослідження проведено частково і в межах кримінально-правової системи однієї держави.

Мета статті. Основним завданням цього наукового дослідження є виокремлення класифікаційних груп кримінальних правопорушень за ознаками суб'єкта кримінального правопорушення в межах кримінально-правової системи України і Республіки Польща.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, щоб провести класифікацію кримінальних правопорушень за ознаками суб'єкта кримінального правопорушення, необхідно з'ясувати, що саме розуміють під цим поняття у кримінальному праві України та Республіки Польща. У кримінальному праві Республіки Польща під

суб'єктом кримінального правопорушення (*podmiot przestępstwa*, розуміють особу, яка визнана кримінальним законом такою, що може підлягати кримінальній відповідальності [5, с. 68; 13, с. 14]. Важливим є також те, що Кримінальний кодекс (далі – КК) Республіки Польща не містить дефініції суб'єкта кримінального правопорушення, а лише закріплює вимоги до особи, яка вчинює відповідне кримінально-протиправне діяння й іменується як «*sprawca przestępstwa*» [4, с. 67]. Тобто згідно з ознаками, які передбачені в КК Республіки Польща, суб'єктом кримінального правопорушення є осудна людина (фізична особа), яка на момент вчинення кримінального правопорушення досягла віку, передбаченого КК Республіки Польща, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Те, що кримінальне правопорушення вчиняє людина (фізична особа) впливає зі змісту арт. 1 § 1 КК Республіки Польща (загальні положення кримінальної відповідальності), ознака осудності вбачається із положень закріплених в арт. 31 КК Республіки Польща (неосудність як обставина, що виключає кримінальну протиправність діяння). Що стосується вікових ознак суб'єкта кримінального правопорушення, то вони чітко визначені в арт. 10 КК Республіки Польща [7]. Однак зі загального правила, яке зазначає, що суб'єктом кримінального правопорушення може бути лише фізична особа, є виняток, який виник із прийняттям Закону Республіки Польща «Про відповідальність колективних суб'єктів за заборонені діяння під страхом покарання» від 22 жовтня 2002 року, на підставі чого виникає концепція, що юридична особа може підлягати кримінальній відповідальності як колективний суб'єкт (*podmiot zbiorowy*) [11]. Колективним суб'єктом у значенні цього Закону є юридична особа та організаційна одиниця без створення юридичної особи, за винятком Державного казначейства, органів місцевого самоврядування та їх об'єднань, а також державних органів. З артикулу 3 вищезгаданого Закону Республіки Польща випливає, що колективний суб'єкт відповідає за заборонену дію, яка є поведінкою фізичної особи, котра діє від імені та в інтересах колективного суб'єкта. Вироком від 03.11.2004 року (К 18/03) Конституційний Суд Республіки Польща постановив, що деякі положення цього Закону не відповідають Конституції Республіки Польща [14]. Внаслідок чого цей Закон 2005 року було змінено.

Що стосується кримінального права України, то поняття суб'єкта кримінального правопорушення закріплено на законодавчому рівні, оскільки Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» [2] від 22.11.2019 року, який набуває чинності 01.01.2020 року, передбачає у ч. 1, 2 ст. 18 КК України (суб'єкт злочину) лише заміну слів «злочин» на «кримінальне правопорушення», тому це поняття не зазнає суттєвих змін. Враховуючи положення чинного КК України і вищезгаданого Закону України під суб'єктом кримінального правопорушення розуміють фізичну осудну особу, яка вчинила кримінальне правопорушення у віці, з якого, відповідно до КК України, може наставати кримінальна відповідальність. Вікові ознаки суб'єкта, закріплені у ст. 22 КК України, також залишаються без змін.

З урахуванням вищевикладеного першою ознакою суб'єкта кримінального правопорушення, за якою ми будемо класифікувати кримінальні правопорушення буде вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність.

Першу класифікаційну групу складають кримінальні правопорушення, за які настає кримінальна відповідальність з досягненням загального віку, визначеного у кримінальному законі. Відповідно до арт. 10 § 1 КК Республіки Польща загальний вік, з досягненням якого особа може підлягати кримінальній відповідальності,

становить 17 років. Що стосується українського кримінального закону, то в ч. 1 ст. 22 КК України встановлено, що загальним віком, з якого настає кримінальна відповідальність, є 16 років. Отже, бачимо, що віковий поріг суб'єкта кримінального правопорушення в Республіці Польща трохи вищий, ніж в Україні. Як правило, передбачається, що повна здатність до вчинення кримінальних правопорушень виникає з досягненням загального віку кримінальної відповідальності. До цієї класифікаційної групи, належить основна маса кримінальних правопорушень, винятком є лише ті кримінальні правопорушення, за які кримінальна відповідальність настає з досягненням спеціального віку, що передбачений як КК України, так і Республіки Польща.

Відповідно до ч. 2 ст. 22 КК України спеціальній вік особи, з якого може наставати кримінальна відповідальність за певні кримінальні правопорушення, становить 14 років. У КК Республіки Польща встановлений спеціальній вік кримінальної відповідальності з досягненням 15 років. Керуючись арт. 10 § 2 КК Республіки Польща при вирішенні питання про кримінальну відповідальність особи у віці з 15 до 17 років, суд враховує рівень розвитку, а також особисті властивості особи. Це регулювання ґрунтується на припущенні, що інтелектуальний та моральний розвиток людини протікає індивідуально. Немає сумніву в тому, що неповнолітні в одному віці можуть перебувати на різних етапах індивідуального розвитку. Суд бере до уваги неефективність застосування до таких осіб виховних заходів, що вже застосовували до розгляду питання про кримінальну відповідальність, як одну з умов притягнення до кримінальної відповідальності. Це є доказом того, що подальше застосування таких заходів було б недоцільне. Суд також не може призначити покарання особі, більше, ніж дві третини від верхньої межі покарання, передбаченого за кримінальне правопорушення, яке було вчинене, або може призначити більш м'яке покарання, ніж передбачене за таке кримінальне правопорушення (арт. 10 § 3 КК Республіки Польща).

Отже, до другої групи належать кримінальні правопорушення, за які настає кримінальна відповідальність з досягненням спеціального віку, визначеного кримінальним законом відповідної держави. Вичерпний перелік таких кримінально-протиправних діянь, передбачених в арт. 10 § 2 КК Республіки Польща, сюди належать: арт. 134 КК Республіки Польща (замах на Президента Республіки Польща), арт. 148 § 1 КК Республіки Польща (умисне вбивство), арт. 148 § 2, 3 КК Республіки Польща (умисне вбивство з кваліфікуючими обставинами), арт. 156 § 1, 3 КК Республіки Польща (навмисне заподіяння тяжкої шкоди здоров'ю простого і кваліфікованого типу), арт. 163 § 1, 3 КК Республіки Польща (умисне спричинення загально небезпечної ситуації простого і кваліфікованого типу), арт. 166 КК Республіки Польща (викрадення літака), арт. 173 § 1, 3 КК Республіки Польща (умисне спричинення катастрофи простого і кваліфікованого типу), арт. 197 § 3, 4 КК Республіки Польща (згвалтування кваліфікованого типу), арт. 223 § 2 КК Республіки Польща (напад на державного службовця, що завдав тяжких наслідків здоров'ю), арт. 252 § 1, 2 КК Республіки Польща (захоплення заручників простого і кваліфікованого типу), арт. 280 КК Республіки Польща (розбій) [7].

У ч. 2 ст. 22 КК України також передбачений вичерпний перелік кримінальних правопорушень, за які кримінальна відповідальність настає з досягненням спеціального віку, а саме: ст. ст. 115–117 КК України (умисне вбивство); ст. ст. 112, 348, 379, 400, 443 КК України (посягання на життя державного чи громадського діяча, працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця, судді, народ-

ного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною зі здійсненням правосуддя, захисника чи представника особи у зв'язку з діяльністю, пов'язаною з наданням правової допомоги, представника іноземної держави); ст. 121, частина третя ст. ст. 345, 346, 350, 377, 398 КК України (умисне тяжке тілесне ушкодження); ст. 122, частина друга ст. ст. 345, 346, 350, 377, 398 КК України (умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження); ст. 113 КК України (диверсію); ст. 257 КК України (бандитизм); ст. 258 КК України (терористичний акт); ст. ст. 147 і 349 КК України (захоплення заручників); ст. 152 КК України (згвалтування); ст. 153 КК України (сексуальне насильство); ст. 185, частина перша ст. ст. 262, 308 КК України (крадіжка); ст. ст. 186, 262, 308 КК України (грабіж); ст. 187, частина третя ст. ст. 262, 308 КК України (розбій); ст. 189, 262, 308 КК України (вимагання); частина друга ст. ст. 194, 347, 352, 378, частини друга та третя ст. 399 КК України (умисне знищення або пошкодження майна); ст. 277 КК України (пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів); ст. 278 КК України (угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна); частини друга, третя ст. 289 КК України (незаконне заволодіння транспортним засобом); ст. 296 КК України (хуліганство) [1].

Варто також зазначити, що особа, яка вчинила кримінальне правопорушення відповідає віковим ознакам загального суб'єкта кримінального правопорушення, однак не є повнолітньою особою згідно з цивільним законодавством Республіки Польща, до такої особи суд застосовує виховні, лікувальні або виправні заходи, передбачені для неповнолітніх, якщо цього вимагають обставини справи і ступінь розвитку правопорушника, його особливості. Це положення закріплено в арт. 10 § 4 КК Республіки Польща і стосується осіб, які вчинили кримінальне правопорушення у віці з 17 по 18 років. Оскільки положення арт. 10 § 1, 2 Цивільного кодексу Республіки Польща передбачають, що повнолітньою вважається особа, яка досягла 18 років, або особа, яка вступила у шлюб до досягнення нею 18 років [8]. Призначаючи покарання неповнолітній особі, суд повинен керуватися положеннями арт. 54 § 1 КК Республіки Польща, а саме при призначенні покарання суд керується тим, аби перевиховати особу. Що стосується українського законодавства з цього приводу, то вік, з якого особа вважається повнолітньою, становить 18 років або у разі реєстрації шлюбу фізичної особи, яка не досягла повноліття, вона набуває повної цивільної дієздатності з моменту реєстрації шлюбу, як бачимо, положення ст. 34 Цивільного кодексу України [3] відображає такі ж позиції, які містяться у законодавстві Республіки Польща. У КК України передбачений Розділ XV «Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх», який містить кримінально-правові норми з приводу звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх осіб із застосуванням примусових заходів виховного характеру, види і міра покарань, яку можуть застосовувати суди, а також інші положення кримінальної відповідальності неповнолітніх осіб [1].

Залежно від виду суб'єкта, який вчинив кримінально-протиправне діяння, кримінальні правопорушення можна поділити на індивідуальні (*indywidualne*), поширені (*powszechnie*) і багатосторонні (*wieloosobowego*) [4, с. 67; 5, с. 69].

До групи поширених кримінальних правопорушень належать кримінально-правові норми, які можуть бути вчинені будь-ким, хто відповідає загальним характеристикам, передбаченим кримінальним законом, тобто фізична особа, котра досягла певного віку і є осудною. В цьому випадку йдеться про кримінальні правопорушення, які вчиняє загальний суб'єкт. До цієї групи належить більшість кримінальних правопорушень, передбачених як КК Республіки Польща, так і України.

До прикладу можна розглянути арт. 265 § 1 КК Республіки Польща (розголошення або незаконне використання таємної інформації), з приводу цієї кримінально-правової норми існує рішення Верховного суду Республіки Польща від 26 березня 2009, яке поставило крапку в суперечках з приводу того, який суб'єкт вчиняє це кримінальне правопорушення – загальний чи спеціальний, тобто чи є суб'єктом кримінального правопорушення особа, яка законно ознайомилася з інформацією, відповідно має доступ до таємної інформації (*dysponent tajemnicy*) [9, с. 66], чи будь-яка особа, яка володіє інформацією, що становить державну таємницю. Суд зазначив, що кримінальне правопорушення вчиняє загальний суб'єкт і тому може бути вчинене будь-якою особою, що відповідає загальній характеристиці суб'єкта кримінального правопорушення, який розкриває інформацію, що є державною таємницею або всупереч закону використовує таку інформацію [12]. Отже, як бачимо, існують такі кримінально-правові норми, із ознак чи змісту яких доволі тяжко визначити, який суб'єкт їх вчиняє, а тому і виникає проблема, до якої групи кримінальних правопорушень вони належать.

До групи індивідуальних кримінальних правопорушень належать кримінально-правові норми, які в диспозиції містять додаткові спеціальні ознаки суб'єкта кримінального правопорушення. Це може бути державний службовець, солдат, мати тощо. Це означає, що суб'єктом цього кримінального правопорушення можуть бути лише фізичні особи, які відповідають додатковим спеціальним ознакам. Тобто йдеться про спеціального суб'єкта злочину. Кримінальний закон Республіки Польща, аналогічно, як із загальним суб'єктом кримінального правопорушення, не містить дефініції спеціального суб'єкта кримінального правопорушення, однак закріплює низку складів кримінальних правопорушення, які можуть бути вчинені лише спеціальним суб'єктом. Що стосується КК України, то він закріплює, що спеціальний суб'єкт кримінального правопорушення – це фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа [2; 1].

Свою чергою групу індивідуальних правопорушень можна поділити на підгрупи. Першу підгрупу становлять індивідуальні властиві (*własiwe*) кримінальні правопорушення [5, с. 69], сюди належать кримінально-правові норми, в яких спеціальні ознаки суб'єкта відіграють ключову роль в основному складі кримінального правопорушення. Оскільки відсутність цих ознак породжує відсутність кримінального правопорушення. До цієї підгрупи належать такі кримінально-правові норми: арт. 343 КК Республіки Польща (відмова від виконання наказу), арт. 228 КК Республіки Польща (прийняття неправомірної вигоди чи її пропозиції), арт. 218 КК Республіки Польща (порушення прав працівників), ст. 111 КК України (державна зрада), ст. 172 КК України (грубе порушення законодавства про працю), ст. 365 КК України (перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу), тощо. Адже навіть якщо особа вчиняє суспільно небезпечне (шкідливе) діяння, передбачене диспозицією певної кримінально-правової норми, однак така особа не відповідає спеціальним ознакам суб'єкта кримінального правопорушення, які закріплені в цій кримінально-правовій нормі, то в цьому випадку не буде складу кримінального правопорушення, оскільки буде відсутній спеціальний суб'єкт, а тому особа не може підлягати кримінальній відповідальності за це кримінальне правопорушення. Як приклад можна розглянути арт. 218 КК Республіки Польща (порушення прав працівників), це кримінальне правопорушення може вчинити лише спеціальний суб'єкт, особа, на яку покладений обов'язок дотримуватися норм трудового та соціального законодавства, тобто роботодавця, якщо він є

фізичною особою, чи представники роботодавця у відносинах з працівниками [10, с. 73]. У цій кримінально-правовій нормі спеціальний суб'єкт є ключовим елементом основного (арт. 218 § 1а. КК Республіки Польща) і кваліфікованого (арт. 218 § 2, 3 КК Республіки Польща) складу кримінального правопорушення.

Другу підгрупу становлять індивідуальні невластиві (*niewłaciwe*) кримінальні правопорушення [5, с. 69]. До цієї підгрупи належать кримінально-правові норми, в яких спеціальні ознаки суб'єкта кримінального правопорушення не є передбачені в основному складі кримінального правопорушення, а є обов'язковими для кваліфікуючого чи привілейованого складу кримінального правопорушення. У цьому випадку відсутність в особі ознак спеціального суб'єкта не виключає кримінальну протиправність діяння, а лише зменшує або збільшує її кримінальну відповідальність. Прикладом може бути арт. 149 КК Республіки Польща, ст. 117 КК України (умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини), у цьому випадку випадку суб'єктом кримінального правопорушення може бути лише мати, яка перебуває в післяпологому стані. Тому спеціальна ознака суб'єкта утворює привілейований склад кримінального правопорушення, у такий спосіб пом'якшуючи кримінальну відповідальність особи за відповідне суспільно небезпечне (шкідливе) діяння. Однак, якщо це кримінальне правопорушення вчинене у співучасті, то співучасник нестиме кримінальну відповідальність за арт. 148 КК Республіки Польща, п. 2 ч. 2 ст. 115 КК України (умисне вбивство), яка передбачає більшу кримінальну відповідальність особи, за це суспільно небезпечне (шкідливе) діяння, ніж арт. 149 КК Республіки Польща чи ст. 117 КК України. Іншим прикладом може бути арт. 160 КК Республіки Польща (наражаючи особу на небезпеку втрати життя чи тяжкої шкоди здоров'ю). У арт. 160 § 1 КК Республіки Польща передбачений загальний суб'єкт злочину, а також ця кримінально-правова норма становить основний склад кримінального правопорушення, що стосується арт. 160 § 2 КК Республіки Польща, в якій передбачений спеціальний суб'єкт, особа, на яку покладений обов'язок опіки над потерпілим, то у цьому випадку ознака спеціального суб'єкта утворює кваліфікований склад кримінального правопорушення у такий спосіб збільшуючи кримінальну відповідальність особи.

До групи багатосторонніх кримінальних правопорушень належать кримінально-правові норми, умовою вчинення яких є співучасть двох або більше осіб. При побудові таких складів кримінальних правопорушень у КК Республіки Польща, законодавець використовує такі ознаки: «за згодою з іншими особами», «разом з іншою особою», або сутність суспільно небезпечного (шкідливого) діяння зумовлена участю декількох суб'єктів. У кримінальному законі Республіки Польща закріплені лише види співучасників вчинення кримінального правопорушення. В арт. 18 КК Республіки Польща закріплені такі види співучасників: виконавець, співвиконавець, організатор, пособник, підбурювач. Вони цілком збігаються з видами співучасників, які закріплені у ст. 27 КК України. На відміну від КК Республіки Польща, у кримінальному законі України, окрім видів співучасників, також закріплено форми співучасті, а саме ст. 28 КК України закріплює такі форми вчинення кримінального правопорушення: групою осіб, за попередньою змовою групою осіб, організованою групою, злочинною організацією [1]. Тому у кримінальному законі України до цієї класифікаційної групи належать кримінальні правопорушення, в яких закон одавець закріпив форму співучасті як обов'язкову ознаку кримінального правопорушення. За загальним правилом форму співучасті законодавець використовує для утворення кваліфікованих чи особливо кваліфікованих складів кримінальних правопорушень. До цієї групи належать такі кримінальні правопорушення: арт. 127

§ 1 КК Республіки Польща (посягання на територіальну цілісність Республіки Польща за домовленістю з іншими особами), арт. 197 § 3 КК Республіки Польща (згвалтування, вчинене спільно з іншою особою), арт. 280 § 2 КК Республіки Польща (розбій, вчинений спільно з іншою особою), арт. 158 КК Республіки Польща (участь у бійці або побитті), арт. 254 КК Республіки Польща (участь у зібранні, знаючи, що його учасники об'єднують зусилля для здійснення насильницького нападу на особу чи її майно), ч. 2 ст. 110 КК України (умисні дії, вчинені з метою зміни меж території або державного кордону України на порушення порядку, встановленого Конституцією України, а також публічні заклики чи розповсюдження матеріалів зі закликами до вчинення таких дій та інші вчинені за попередньою змовою групою осіб), ч. 3 ст. 146 КК України (незаконне позбавлення волі або викрадення людини, вчинені організованою групою), ч. 3 ст. 185 КК України (таємне викрадення чужого майна (крадіжка) вчинене організованою групою) тощо.

Висновки. З вищевикладеного можна підсумувати, що доктринальні і законодавчі позиції з приводу розуміння фізичної особи як суб'єкта кримінального правопорушення частково збігаються як у кримінально-правовій доктрині Республіки Польща, так і України, єдиною відмінністю є віковий поріг настання кримінальної відповідальності. Ще однією важливою відмінністю є те, що законодавством Республіки Польща передбачено колективного суб'єкта кримінального правопорушення (до прикладу юридична особа). Однак це питання регулюється окремим вищезгаданим Законом Республіки, який існує паралельно з їхнім кримінальним законом. На відміну від КК України, який містить дефініцію суб'єкта кримінального правопорушення, в якій чітко зазначено, що суб'єктом кримінального правопорушення може бути лише фізична особа. Що стосується юридичних осіб, то КК України містить Розділ XIV-1, який передбачає заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб, однак не визнає їх суб'єктом кримінального правопорушення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень: Закон України від 22.11.2018 р. № 2617-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. №435-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 40–44. Ст. 356.
4. *Gardocki L.* Prawo karne. 20 wydanie. Warszawa: C.H. Beck, 2017. 361 s.
5. *Grześkowiak A. (red.), Wiak K. (red.)* Prawo karne. Wydanie 6. Warszawa: C. H. Beck, 2017. 437 s.
6. Kodeks karny: Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. // Kancelaria Sejmu. 1997. Nr 88. poz. 553. 135 s.
7. Kodeks cywilny: Ustawa z dnia z 23 kwietnia 1964 r. // Kancelaria Sejmu. 1964. Nr 16 poz. 93. 242 s.
8. *Konieczny J.* Podmiot czynu zabronionego a podmiot odpowiedzialności karnej // *Czasopismo Prawa karnego i nauk penalnych*, 2009. Z. 3. S. 65–73.
9. *Kowalski S.* Podmiot przestępstwa z art. 218 kodeksu karnego // *Prokuratura i Prawo* 2, 2011. S. 69–79.
10. Odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary: Ustawa z dnia 28 października 2002 r. // Kancelaria Sejmu. 2002. Nr 197 poz. 1661. 15 s.
11. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2009 r., I KZP 35/08. URL: <http://www.-sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia1/%20KZP%2035-08.pdf>

12. Wróblewska A. Część ogólna kodeksu karnego. Piła: Wydawnictwo Szkoły Policji w Pile, 2013. 78 s.
13. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 listopada 2004 r. K 18/03 URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20042432442/T/D20042442TK.pdf>

References

1. *Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine on 05.04.2001. No. 2341-III*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. *On Amendments to some legislative Acts of Ukraine on simplifying pre-trial investigation of certain categories of criminal offenses: law of Ukraine of 26.11.2018 No. 2617-VIII*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>
3. *Civil Code of Ukraine: Law of Ukraine on January 16, 2003, №435-IV*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Gardocki, L. (2017). *Criminal law. 20th edition*. Warsaw: C.H. Beck.
5. Grześkowiak, A., & Wiak, K. (2017). *Criminal law. 6th edition*. Warsaw: C.H. Beck.
6. *Criminal Code : Act of June 6, 1997, No. 88. item 553*. Retrieved from <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970880553/U/D19970553Lj.pdf>
7. *Civil Code : Act of 23 April 1964, No. 16 item 93*. Retrieved from <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19640160093/U/D19640093Lj.pdf>
8. Konieczny, J. (2009). The subject of the offense and the subject of criminal liability. *Journal of Criminal Law and Criminal Sciences*, 3, 65–73.
9. Kowalski, S. (2011). The subject of the crime under Art. 218 of the Criminal Code. *Prosecutor's Office and Law*, 2, 69–79.
10. *Liability of collective entities for acts prohibited under penalty: Act of 28 October 2002, Nr197 poz. 1661*. Retrieved from <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20021971661/U/D20021661Lj.pdf>
11. *Resolution of the Supreme Court of March 26, 2009, I KZP 35/08*. Retrieved from <http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia/1/20KZP%2035-08.pdf>
12. Wróblewska, A. (2013). *General part of the Criminal code*. Piła: Publishing house of the police school in Piła.
13. *Judgment of the Constitutional Tribunal of 3 November 2004 K 18/03*. Retrieved from <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20042432442/T/D20042442TK.pdf>

CLASSIFICATION OF CRIMINAL OFFENCES UNDER CRIMINAL LAW IN UKRAINE AND IN THE REPUBLIC OF POLAND ACCORDING TO THE SUBJECT OF THE CRIMINAL OFFENSE

V. Lutchyn

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: Lvimg94@gmail.com*

The article investigates and carries out their comparative analysis of the features of the subject of a criminal offense under the criminal law of Ukraine and the Republic of Poland.

The age of the criminal offender is a key feature in the criminal law of Ukraine and in the criminal law of the Republic of Poland. The general age of the subject of the criminal offense is 17 years old under the Criminal Code of the Republic of Poland while the age of criminal responsibility under Ukrainian law is 16 years old. However, the Criminal Code of Ukraine

(hereinafter - the Criminal Code) and the Criminal Code of the Republic of Poland both provide a special age of criminal liability, which is 15 years under the criminal law of the Republic of Poland and 14 years under the criminal law of Ukraine. On the grounds of above-mentioned features of the subject of a criminal offense, the classification of criminal offenses into respective groups was carried out.

The classification groups of criminal offenses according to the type of the subject were distinguished into individual criminal offenses, widespread criminal offenses, and multilateral criminal offenses.

The problems of the institution of criminal liability of the collective subject in the criminal legislation of the Republic of Poland were also considered. The issue in the Criminal Law doctrine of the Republic of Poland is quite debatable since it follows from the feature of the subject of the criminal offense that is enshrined by the Criminal Code of the Republic of Poland that it can only be a natural person. However, in parallel with the criminal law of the Republic of Poland, the Act on the liability of collective entities for acts prohibited under penalty that came into force on October 22, 2002, is also in force. The Act sets out the institute of collective responsibility and the possibility of considering a legal entity as a subject of the criminal offense. That is in contradistinction to the criminal law of Ukraine, which clearly states that only a natural person can be a subject of the criminal offense.

As for legal persons, they can be a subject to criminal law measures, but they can't be the subject of a criminal offense.

Appropriate scientific intelligence within the legal systems of the two states has made it possible to examine highly mentioned issues in terms of different doctrinal and legislative concepts.

Keywords: general subject, special subject, collective subject, natural person.

*Стаття: надійшла до редакції 18.09.2019
прийнята до друку 05.11.2019*